Stílustörténet - Követelmények évfolyamonként az osztályozóvizsgára

9. osztály
1. félév

ANTIKVITÁS: ógörög és római épületek, szobrok, a zene szerepe a kulturális életben (az előadásokban). A klasszikus periódus általános jellemzése. Alapvető fogalmak, az ógörög színházi élet jellemzése (előzmények, építkezés, szokások), néhány közismert utókori feldolgozás mitológiai figurák (pl. Orpheusz), irodalmi művek és általános ógörög témák alapján (utóbbiakhoz: Raffaello: Az athéni iskola, Ingres: Homérosz apoteózisa, a zenéből pl. Liszt: Orpheusz c. szimfonikus költemény; minden említendő feldolgozás stíluskorszakbeli elhelyezése). Az Iskolamúzeumban található ókori másolatok közül néhánynak megnevezése.
BIBLIA: főként a kül. művészeti ágakban létrejött ismert feldolgozásokhoz kapcsolódó fogalmak, műfajok, példák (minden utókori feldolgozás korszakbeli elhelyezése, néhány stílusjellemzőinek értékelése), zsoltár és himnusz különbsége, bibliai témájú film(ek) említése
KÖZÉPKOR: a középkori kultúra nagy szférái (egyházi-világi, illetve hivatalos és nem hivatalos) elkülönítése, példák a kultúra ágazataiból az egyes területekhez. Fogalmak, a művészeti ágak és esztétikai minőségek szorosabb kapcsolódásának szemléltetése, műfajok (pl. herma, kódex, haláltánc, gregorián), építészeti stílusok (kitérve néhány közismert jellegzetességre és példára is). Az Iskolamúzeumban található középkori másolatok közül néhánynak megnevezése. Utókori feldolgozások középkori és a magyar történelmet illetően honfoglalás-, államalapítás kori témák alapján (pl. Assisi Ferenc, Dante, reneszánsz és romantika kori haláltáncok, stb. és Árpád, István stb. történetét megidéző festmények, Beethoven: István király nyitánya, Szörényi-Bródy rock-operája), középkori témájú film(ek) említése (pl.: Napfivér, Holdnővér)

2. félév

RENESZÁNSZ: a reneszánsz stíluselvei, a humanizmus megjelenése az irodalmon kívül legalább a képzőművészetben (pl.: Botticelli természetábrázoló és ókori mitológiát idéző festményei), perspektívaábrázolás, a középkor és reneszánsz határán alkotó legnagyobb mesterek (M. S. mester, Giotto, esetleg Machaut), valamint érett reneszánsz-kori polihisztorok (pl. Leonardo, Michelangelo) életművének különböző ágakban látható néhány jellegzetessége. Az itáliai és a magyar kultúra kapcsolatai (Mátyás udvara, Mantegna festménye Janus Pannoniusról, hazai épületek). Német és németalföldi reneszánsz (néhány példával). Nagy külföldi és hazai zeneszerzők (legalább Bakfark eredményeinek rövid méltatásával). Balassi mint zsoltárfordító, a hárompillérű reneszánsz kompozíció verses és építészeti példái, az „ad notam" eljárás, néhány további Balassi-párhuzam (pl.: Júliát hasonlítja a szerelemhez és Botticelli: Venus születése, illetve a manierista Balassi és a képzőművészeti manierizmus). A reformáció jelentősége (fordítások, az egyházzene alapvető megújulása, stb.). Tükrös ill. öntükröző megoldások képen és irodalomban (van Eyck, illetve pl. Cervantes műve). Utókori feldolgozások (jeremiádok → Kölcsey; Balassi → Kodály; Shakespeare-illusztrációk, - operák és szimfonikus művek a romantika korában) és néhány Shakespeare-film ismerete. Az Iskolamúzeumban található reneszánsz témájú makettek, szobrok közül néhánynak megnevezése.
BAROKK: új műfajai és eljárásai (opera, fúga, stukkó, illuzionizmus). Az ellenreformáció, a „katolikus nagybarokk" néhány ismert alkotása (pl. Bernini, olasz és spanyol festők). A művészeti ágak hangsúlyozott közeledése (pl. székesegyházak, freskószerű eposzi látomások vagy a népi barokk a faragványoktól a kuruc költészetig és a tárogatón megszólaló Rákóczi-dallamkörig). A németalföldi festők mint sajátos változat(ok) képviselői (legalább Rubens és

Rembrandt képeiből tematikus példákkal). A szigetvári kirohanás festői ábrázolása (a kortárs Dorfmeister vagy a XIX. századi Székely Bertalan említése). Mányoki Rákóczi-portréja jellemzéssel. Maulbertsch hazai tevékenységéről, nálunk dolgozó építészek, a legismertebb magyarországi templomok és kastélyok. Esterházy Pál tevékenységéről röviden, főműve, a Harmonia Coelestis említésével.
KLASSZICIZMUS és a FELVILÁGOSODÁS más áramlatai:
Versailles (barokk palota, klasszicista kert rokokó szobrokkal, a klasszicista drámákhoz rokokó díszletek stb.), Fragonard vagy Boucher és Watteau életművének ismeretével, zeneszerző (Lully vagy Couperin megnevezése) és filmfeldolgozás egy Molière-vígjátékból. A commedia dell'arte továbbélése a vígoperában és figuráinak megjelenése (Watteau, Tiepolo képein). Az antikvitás újjáéledései, mintái, ill. imitációi a felvilágosodás korában, pl. David: A Horatiusok esküje. Szatirikus látásmód Houdon (Voltaire-szoborportré), Hogarth (Az aranyifjú útja c. sorozat) és Voltaire, Swift műveiben, illetve a klasszicista szimfóniák scherzo-tétele mint újítás (Beethoventől). Érzékenység és moralizálás (Chardin vagy Greuze képei, a didaktikus jellegnek megfelelő irodalmi műfajok megnevezése, pl. tézisregény, tanító óda). A korrekció elve. Feldolgozások irodalmi művekből: Schiller-Beethoven: Az Örömhöz, Beethoven kísérőzenéjének említése (Goethe művéhez: Prometheusz teremtményei) vagy Rousseau zenei tevékenysége és szócikkei zenei témákban a francia Enciklopédiában. A kultúra legnagyobb szervező egyéniségei a franciáknál és nálunk (Diderot, Rousseau, ill. Bessenyei, Kazinczy), akik társművészeti mesterek tevékenységeire is hatást gyakoroltak. Gluck operareformjának lényege és egy-két mű említése tőle, illetve Haydn, Mozart és Beethoven életművéből. Ingres, valamint Goya vagy Blake romantikába is átnyúló képzőművészeti tevékenysége (néhány mű)
A felvilágosodás eszméinek terjedési útjai, módozatai Magyarországon (kastély-színházak, néhány állandó magyar színház, főúri udvari könyvtárak, bécsi testőrírók, kollégiumi diákkultúra.) Donát János, Ferenczy István életművének néhány klasszicista példája. Haydn tevékenysége az Esterházyak fertődi és kismartoni udvarában (itt keletkezett egy-két ismert műve). Csokonai és Mozart életműve párhuzamai: a Varázsfuvola szövegkönyvének lefordítása, komoly, gáláns, valamint parodisztikus alkotások mindkettőjüknél. A szimfóniák és szonáták (lassú) második tétele mint a szentimentális magatartás zenei megfelelője. Francia és hazai klasszicista épületek. A sötétség-világosság szimbolika megjelenése a különböző művészeti ágakban. Csokonai-megzenésítések a korszakból. Csokonai, Pálóczi Horvát Ádám és Berzsenyi „a táncok"-ról.
Berzsenyi és Id. Markó Károly a romantika felé vezető életműve. Néhány tematikus és jelleg- (ízlés-) -beli kapcsolódás Beethoven és Berzsenyi életműve között.

10. osztály

1. félév
A ROMANTIKA előzményei (Sturm und Drang, preromantika), a megelőző korszak eszméinek, stílusainak továbbélése kiemelkedő alkotásokban (pl. a szentimentális Kölcsey- és Vörösmarty-versek, ill. Csajkovszkij: Szentimentális keringő, a felvilágosodás eszméit tükröző Vörösmarty-féle A Guttenberg-alumba és a klasszicista formákat továbbvivő szimfóniák, stb.). Fogalmak (pl. esztétikai, filozófiai) és jellemzően ekkor érvényesülő műfajok, eljárások (pl. rapszódia, életkép, szimfonikus költemény, drámai költemény) és ismert képviselőik. Kiemelkedő romantikus festők és zeneszerzők Európában. (Párhuzamok: Friedrich és Berzsenyi, Delacroix és Byron, Puskin-Csajkovszkij Anyeginje és más népszerű romantikus témák operaváltozatai, szimfonikus költemények.) Irodalmi témák más társművészeti feldolgozásai. Katona-Erkel Bánk bánja. Egressy Béni különféle alkotásai, szerepvállalásai. Kisfaludy Károly mint festő, mint költő és irodalmi szervező. Feldolgozások

Vörösmarty és Petőfi műveiből. A reformkor néhány fontos témája a művészetben, irodalomban (pl. Pest-budai árvíz, Lánchíd-alapkőletétel, Országháza, Mohács-megemlékezés stb.), népiesség a kutatásban és a művészeti ágak alkotásaiban (Kölcseytől Petőfiig és Erdélyi Jánostól Kriza Jánosig, Izsó Miklósig, Jankó Jánosig). Tematikus kapcsolódás romantikus művészek alkotásaiban a középkorhoz (történelmi és irodalmi témák újrafeldolgozása), illetve a barokkhoz (Liszt: Tasso, Goldmark: Zrínyi nyitány, festmények Zrínyiről, stb., zene a kuruc korhoz kapcsolódva, pl.: Berlioz és Liszt Rákóczi-indulója). Művészbarátságok (Petőfi, Orlay, Jókai, stb., kapcsolataik eredményei).

2. félév
Romantika és realizmus találkozásai, romantikus és realista hatásokat egyaránt mutató alkotások (az irodalmi példák mellett: pl.: Muszorgszkij operái, Id. Markó Károly hazai tájfestményei a Petőfi-tájversek közvetlen párhuzamaiként, stb.). Műfaji és tematikus érintkezések Petőfi életműve és romantikus alkotások között (népdalszerű/népies művek, feldolgozások Petőfi-versekből, rapszódia zenében is, családi, szerelmi, forradalmi ill. a szabadságharcot „elsirató” alkotások). Than Mór szabadságharcos témájú történelmi képei. Jókai és Johann Strauss együttműködése (A cigánybáró). Jókai mint képzőművész. A magyar közönségteremtő mesterek (Kisfaludytól Jókain át Lisztig és Benczúrig). Lotz Károly nemzeti épületeinket díszítő alkotásai és életművének fontos témái (jellemzés, címek). A Nemzeti Színház történetéből. Operaházunk, Zeneakadémiánk létrejötte. Brahms kapcsolatai a magyar kultúrával (Magyar táncok, Hegedűverseny). Összeköttetéseink a nyugat-európai kultúrával (Münchenben, Párizsban tanuló festők, a világjáró Liszt, stb.). Színpadi művek romantikus kísérőzenéi (Vörösmarty-Weiner: Csongor és Tünde, Arany-Weiner: Toldi, Shakespeare-Mendelssohn: Szentiványéji álom, Ibsen-Grieg: Peer Gynt). A technikai kultúra fejlődése a romantika korában (pl. Eiffel-torony, Nyugati pályaudvar; kiterjedő alkalmazott művészetek, stb.)

11. osztály
1. félév

Az impresszionizmus előzményei (Turner tájképei, Liszt egyes zongoraművei, Vajda János tájversei), a szimbolizmus előzményei (Böcklin képei, Wagner vezérmotívum-technikája, részben Debussy). Arany és Madách szövegeinek egy-egy szimbolisztikus részlete (Visszatekintés v. Vörös Rébék, illetve Lucifer szavai az egyiptomi színben a piramisokról). Liszt Mephisto-keringői és Faust-szimfóniája (utóbbi Goethe Faustjának feldolgozása, aktuálisan Madách-párhuzamként), zenei balladák (pl. Dukas: A bűvészinas, Chopin v. Brahms zongorára írt „balladái”). Egész estét betöltő balett (Csajkovszkij). Gustave Doré mint illusztrátor. Az egzotikum, mese és fantasztikum néhány terméke a korszak kultúrájában. Arany életművének párhuzamai (ballada-feldolgozások, Fadrusz János: Toldi és a farkasok c. szobra, modern haláltáncok, későromantikus ódai/elégikus alkotások Brahmstól és Aranytól). Építkezések a magyar fővárosban; Zala György Millenniumi emlékműve (néhány szobra és jelentősége). Benczúr „romantikájának” különbsége a megelőző periódusokétól. Akadémizmus irodalomban, festészetben, szobrászatban és zenében a XIX. sz. végén. Szimbolizmus a világ kultúrájában (főként irodalmi alkotások párhuzamai, a szimbolizmussal érintkező szobrász – Rodin –, festők, a századforduló zenei kísérletei). A legnagyobb francia impresszionista festők jelentősége, néhány mű jellemzése. Respighi-művek (pl. Templomablakok c. szvit vagy: a Római triptichon egy darabja) említése. Verlaine: Költészettan – a nyugatosok impresszionista-fordításainak jelentősége és néhány példája. Az impresszionizmus és a szecesszió legjellemzőbb irodalmi eszközei. A szecesszió kiindulása (díszítőművészet) és korai jelentkezései a művészetekben. Kiemelkedő mesterei közül

néhány, az alkalmazott művészet fogalma (ismert már a kései romantikát feldolgozó 10. osztályos anyagból). Várad, Marosvásárhely, Kecskemét stb. mint az egykorú hazai szecesszió fontos bázisai. Szövegkönyv-szerzők huzamos együttműködése a korszak zeneszerzőival (pl. Hofmannsthal ill. Balázs Béla). Mikszáth életművének néhány kapcsolódása társművészeti alkotásokhoz (pl. Csontváry: Selmecbánya látképe, operett-szerzők népszerű művei, intérieur-festők mint a kis formák művelői, modern Don Quijoték a képzőművészetben, zenében és irodalomban).

2. félév

Irodalmi-művészeti megújulás A Holnap és a Nyugat kapcsán. Lyka Károly életművének jelentősége. Csáth Géza mint zenekritikus. Művészet hazai követőkkel (Respighi – Farkas Ferenc; kiemelkedő nagybányaiak és követőik). Gulácsy néhány képe, a posztimpresszionista festők egy-egy műve (és Tóth Árpád, Juhász Gyula stíluseszközei, látásmódja). Várad; a város által képviselt kultúra versenyben Debrecennel, pl. színikritikák, építkezés a szecesszió jegyében. Lesznai Anna (költeményrészletek, ill. szec. könyvborítótervének hímzett másolata az Iskolamúzeumunkban). Vikár Béla jelentősége; Bartók főbb nézetei (népdalgyűjtése és feldolgozások kapcsán). Kós Károly életművének rétegei. A századforduló környéki finn kultúra: Gallen-Kallela, Sibelius (pl.: A tuonelai hattyú v. Lemminkäinen hazatérése). Ady költészetének kapcsolódásai a társművészetekkel és párhuzamai. (Vaszary János, Csontváry festészetének néhány kiemelkedő szecessziós ill. szimbolisztikus darabja, Márffy Ödön Csinszka-portréi). Ady: Fölszállott a páva. Kodály: Páva-variációk zenekarra v. a Fölszállott a páva kórusmű-változata**.** Közvetlenül zsoltárokhoz kapcsolódó művek (Ady: Istenhez hanyatló árnyék. Kodály: Psalmus Hungaricus műfaja, ismérvei, jelentősége, keletkezése története). Ady-illusztrációk, Adyról készült képzőművészeti portrék. Reinitz Béla mint kuplédalok szerzője, Ady-versek megzenésítője, ill. Bartók és Kodály önzetlen támogatója. A háború elleni tiltakozás néhány nagy alkotónk műveiben (Ady, Móricz, Mednyánszky, Vaszary, Aba-Novák, Bartók). Móricz-párhuzamok (alföldi festőink: Nagy István, Tornyai, szobrászaink: Medgyessy F., Borsos Miklós néhány ismert „újnépi" alkotása). Bartók: Allegro barbaro, Ürögi kanásztánc, Uitz Béla: Anya gyermekével, Szőnyi István: Zebegényi temetés, Fényes Adolf alkotásai. Portrék Móriczról. Karinthy: A Kergék képkiállítása (az Így írtok ti kritika-paródiája). Kosztolányi-párhuzamként: Ferenczy Károly: Október, Madárdal, Bernáth Aurél: Tél. Filmfeldolgozások Kosztolányi, Karinthy írásaiból. Operafeldolgozások említése Karinthy-művek nyomán (Vajda János: Barabbás, Lendvay Kamilló: A bűvös szék) – az órán látott-hallott részletek felidézése. A fővárosban megjelenő karikatúra-újságok, élclapok. A pesti vicc (legalább Örkény egyperceseiig terjedő) hatása. A pesti kabaré történetének egyes részletei (képzőműv.: itthon – Vaszary –, Párizsban – Toulouse-Lautrec – festmények, grafikák). Utalás a zenei paródiákra (pl. a francia Fauré Wagner-művek nyomán), a paródia-hagyomány. Babits-párhuzamok (pl. Ránki Gy.: Zsoltár gyermekhangra ill. Vajda János: Alleluja – a Bénára mint a megfagyott tag… kezdetű vers alapján), Jónás könyve - a bibliai történettel való egybevetés (Petrovics E. oratorikus feldolgozása) ill. Rippl-Rónai Babits-portréja és Babits: A festő halála c. elégiája. Babits mint szervező (pl. Szabó Lőrinc támogatója, Balázs Béla v. az avantg. kritikusa stb.), a Nyugat egyik irányítója.

12. osztály
1. félév

Ismeretek az avantgárd izmusai kapcsán, néhány kiemelkedő alkotó (és mű) irányzatonként. A futurizmus kapcsán zene: Honegger: Pacific 231. Az expresszionizmus kapcsán: Munch és Bartók, ill. Barlach mint polihisztor, ill. Sztravinszkij: Tavaszi áldozat c. balettje – jelentőség.

Brecht és Kurt Weill együttműködése (Koldusopera, pl.: Bicska Maxi dala). Chirico festészetének és Kafka írásművészetének szemléletbeli kapcsolata néhány mű alapján (utalás Kurtág Kafka-feldolgozásaira). A szürrealizmus kapcsán: Dalí közeli művészbarátai (film, zene – pl. Buñuel, ill. G. Lorca). Apollinaire képversei (egy-két példa). Chagall néhány alkotása; a párizsi Opera nézőterének mennyezetét díszítő freskója**.** Magyar avantgárd (és emigráció). Kassák tevékenységei. Bartók és József Attila Medvetánc c. alkotása (párhuzamban). A (Duna menti) népek összefogása, testvérségének gondolata: Ady: Magyar jakobinus dala, József Attila: A Dunánál, Bartók: Tánc-szvit és Cantata profana, Bokros Birman Dezső: A Duna völgyi népek kórusa (szobor). Feldolgozások József Attila-versekből (pl. Szervánszky, Udvardy József; Kaláka, Sebő). A szobrászatból Ferenczy Béni (esetleg a festészetből Derkovits Gyula) egy-két alkotása. Festmény-, szoborportré(k) József Attiláról, Bartókról. Szervátiusz Jenő faragványsorozata Bartók Cantata profanájának ihletérésére. Illyés Gyula: Bartók. Szabó Lőrinc: Tücsökzene – részletek; Mozart hallgatása közben. Radnóti költészetének néhány társművészeti párhuzama. A tragikum viszonyai között megteremtett művészi idill. Bartók: III. zongoraverseny 2. t. Dési Huber István néhány műve (emlékére szól a Nem bírta hát… c. Radnóti-költemény)**.** Ámos Imre (Anna Margit) művészi életművének közvetlen párhuzama Radnótiéval. Megzenésítések. Az ecloga műfajáról. Varga Imre Bor községi Radnóti-szobra. Thomas Mann egyes műveinek néhány kapcsolódása a zenéhez**.** Vajda János kamaraoperája Th. Mann nyomán: Mario és a varázsló; esetleg H. Mann-Szabó István: Mephisto c. filmjének részlete vagy Mahler V. szimfónia Adagietto-tétel mint a Halál Velencében c. Th. Mann-film zenéje. Weöres Sándor, Pilinszky vagy a korszak más költője életművének párhuzamai**.** Hobo-előadások részletei v. Koncz Zsuzsa által énekelt József A.-, Farkas Á.-, Weöres-megzenésítések. A posztmodern esztétikai, irodalmi megközelítése

2. félév

Nagy László portréversei, grafikai tevékenysége és költészetének néhány párhuzama. Kondor Béla életművéből és/vagy Kocsár Miklós Nagy László-megzenésítéseiből. Sebő Ferenc és a táncház-kultúra, újabb folklórkutatás. Közkedvelt feldolgozások jelentős irodalmi művekből zenés színpadra (pl. Eliot-Webber: Macskák, Déry-Presser-Adamis: Képzelt riport, stb.). Néhány magyar filmzene-szerző (Farkas Ferenc, ill. Petovics Emil, ill. Hidas Frigyes). Határon túli magyar alkotók életművéből (pl.: Sütő András, Kányádi Sándor, a zeneszerzők közül Csíki Boldizsár, Selmeczi György, a képzőművészek közül Szervátiusz Jenő néhány alkotása, Kós András – Kós Károly fia). Regionális kultúra – Debrecen mai irodalmi-művészeti életéből **(**Holló László, Bényi Árpád, Burai István v. más festőművészek alkotásai, művészeti élet a hajdúsági megyeszékhelyen). Borsos József v. más építész a Hajdúságban látható épületei. Az Iskolamúzeumunkban maketten megjelenített debreceni épületek. Felkérésre komponált zeneművek, a Csokonai Színház; a Kodály Filharmónia, a debreceni Kodály Kórus tevékenysége, az Alföld folyóirat és grafikai rovatának néhány alkotója a közelmúltban